ORATIO

IO. IACOBI GRYNAEI, DE VITA ET MORTE REVERENDI ET CLARISSIMI VIRI, FRIDERICI VVIDEBRAMI, Doctoris Theologi: Nonis Iunij in Academia Heidelbergensi recitata

à

BARTHOLOMAEO PITISCO, GRVNbergensi, Silesio.

ADDITÆ SVNT CÆRMINA ET Epitaphia in eiusdem obitum.

IGNATIVS.

Amor meus crucifixus est.

HEIDELBERGÆ,
TYPIS IACOBI MYLII.

clↃ IↃ XVC.

AD ILLVSTREM ET GENEROSVM D. D. EBERHARDVM, COmitem Solmensem, &c. Heidelbergensis Academiæ Rectorem Magnificum.

Hectora Mæonides & fortem cantet Achillem:
Vergilius Phrygij prædicet arma Ducis.
Nos Christi insignem multa pietate ministrum,
Insignem multa dicimus arte virum:
Qui vivens docuit nos rectè vivere: mundo
Excedens docuit nos, benè posse mori.
Eximia hæc laus est: quam si quis captat, eodem
Ad metam cursu, quo VVidebramus, eat.
Optatum monstrabit iter sermone diserto
Grynæus, sacri parsq́ decusq́ chori.
Quem ceu voce prius, sic nunc evulgo libellis,
Idq́ sub auspicijs MENS GENEROSA tuis.
Vt cuius tumulus, tumulumq́ sequentia Sacra
Splendore illustri sunt decorata tuo:
Ille tuas laudes atque ornamenta vicißim
Augere, & toto spargere in orbe queat:
Sicq́ nouo exemplo, ostendat, post funera gratus,
Ingrati quonam mens sit habenda loco.

Barth. Pitiscus.

PROGRAMMA.

RECTOR ACADEMIAE HEIDELBERGENSIS, EBERHARDVS Comes Solmensis et dominvs in Müntzenberg & Sonnenwaldt/ omnibus omnium ordinum Doctoribus, Candidatis & toti studiosæ Iuuentuti S. P. D.

HERI manè, febre hectica consumtus, piè & placidè obijt, vir Reuerendus, & omnium bonorum memoria & amore dignißimus D. Fridericus VVidebramus, S. Theologiæ excellentißimus & orthodoxus Doctor: qui quum per omnem vitam suam piè, justè & temperanter vixerit: & in vitæ suæ catastrophe, fidem erga Dominum Iesum Christum, charitatem erga totam Ecclesiam, constantiam in veritatis professione, patientiam & alias virtutes, sic omnibus qui eum inuisere solebant, probauerit, vt nemo non cum fructu sanctum senem & intueretur & alloqueretur: dignißimus enimverò est, cuius exequias sua præsentia exornent omnium Professionum homines.

Hortor itaque Academiæ huius Doctores & Professores, literatam Nobilitatem, studiosam Iuuentutem, vt frequentes paulò ante secundam horam pomeridianam accedant, ad ædes, in quibus eximius hic Dei seruus postremos suæ vitæ dies, sanctè & cum desiderio migrandi ad Christum, cui vixit & mortuus est, clausit. Benè valete. Perscriptum 3 Maij. 1585.

ILLVSTRIS & Magnifice D. Rector, idemque generose Comes: clarissimi Patres & Doctores Academici, heroica Nobilitas, amplissimi Hospites, studiosissima Iuuentus:

Quanquam hoc nouissimo vltimæ Dei patientiæ tempore, neq; veritas, neq; innocentia ipsa, quicquam, seu publicè seu priuatim, profiteri potest: quod non in dubium vocare, aut theonino dente calumniando arrodere ausit tragicus aliquis, suiq; fati immemor, Theocrines, cui ne quidem cum Sanctorum virorum in Christi Iesu sinu quiescentium memoria luctari, religio est: quia tamen nos decet, non vinci ab eo quod est malum, sed bonitate malitiam vincere: & supersunt bonæ Naturæ, quæ delectantur virtutum exemplis & elogiis, haudquaquam illibenter nonnulla dicam, de viri clarissimi & integerrimi, D. FRIDERICI VVIDEBRAMI, S. Theologiæ Doctoris orthodoxi, vitæ & ministerii, quo, Dei consilio seruiens, piè defunctus est, curriculo & periodo.

Quum autem mihi nequaquam dubium sit, de omnium vestrum præstanti tùm iudicio, tùm voluntate: non vtar longo prooemio: sed, in nomine Domini nostri Iesu Christi, initium faciam ab ea Dauidis Regis & Prophetæ sanctissimi, sententia, diuinitus inspirata, cuius illustre exemplum, historia de vita, ministerio, & pio obitu Doctoris VVidebrami, nobis subministrat.

Iustus vt Palma germinabit: vt Cedrus in Libano succrescet cum augmento. Plantati in domo Iehouæ, in atriis Dei nostri florebunt. Psal. 92. 11. 12.

Vt enim Palma arbor est ἐμπεδόφυλλος, hoc est, frondibus perpetuò virens: vt impositis ponderibus

neutiquam cedit: vt cultellato cortice difficilis est ascensu, fructus autem suauissimos profert: vt denique certaminibus sacris communes subministrat coronas: Ita hic vir longè optimus, per omnem vitam virescente laboribus, vulneribusque, virtute excelluit: cruce Christi in humeros sublata, ea quæ sursum sunt quærens, Dominum strenuè sequutus est: Mundo blandienti δυσπρόσοδος, fructus dulcissimos Spiritus sancti, charitatem, gaudium, pacem, lenitatem, benignitatem, bonitatem, fidem, mansuetudinem, temperantiam, fructuosus ijs quibus cum vixit, protulit: & iam cœlestis illius coronæ particeps factus est.

Vt etiam Cedrus, carie vetustateque consumi nescia, inter æternas materias, vt Plinius loquitur, commemoratur: ac teste Dioscoride, succum subministrat crassum, pellucidum & mirè odoratum, qui mortua corpora seruat incorrupta: Ita VVidebramus noster, cum Christo Iesu καλλιελαίῳ plantatus ita coaluit, vt huius virtutis viuifico, lucidissimo & fragrantissimo succo, in sese deriuato recreatus, illuminatus & perfusus, gustum æternæ vitæ superstes in hac mortali vita perciperet: & sese ad Christum per εὐθανασίαν optatam migrare cupere: ac ad beatam ἀθανασίαν contendere, etiam in vltimo suo agone, sæpenumero profiteretur.

Hæc nimirum eorum est optatissima beatitas, qui plantati in domo Iehouæ, florent in atrijs Dei nostri: qui domestici Dei & Sanctorum conciues sunt: qui denique Iehouam timent, & in vijs eius ambulant.

Cleobulus apud Diogenem Laertium, nimis verè affirmat, quosdam patriæ dedecori esse, quibusdam

autem patriam esse dedecori. Felices ergo sunt ij, quibus patria benè morata ornamento est, & qui eidem ornamento sunt.

In horum numero & noster Doctor VVidebramus est, qui anno Epochæ Christianæ 1532, 4 die Iulij (quo ipso die tredecim annis antè, D. Lutheri & Eccij Disputatio, Lipsiæ haberi cœpit) Pesneccij, Voitlandiæ oppido haud quaquam incelebri, natus, gloria nominis sui, patriæ celebritatem auxit. Prima tamen patriæ laus ab Ecclesia, communi fidelium patria, cuius ciuem esse præcipua laus est, vt ait Basilius, Dei beneficio, eidem est concessa.

Vt autem omnia humana ξύμμικτα sunt, & temperamento rerum tristium ac lætarum constant, ac ferè plus aloës quàm mellis habent: & verè dicitur in vetere versu: Ipsa dies quandoque parens, quandoque nouerca est: Sic annus ille, tristis quidem fuit obitu Illustrissimi & pientissimi Principis, Ioannis, Ducis Saxoniæ, Electoris, qui ante biennium vnà cum alijs quibusdam Principibus, Augustæ, in Comitijs, Fidei suæ Confessionem, Carolo V. Imperatori Augusto, obtulerat: lætus verò & auspicatus, pacis publicæ beneficio nostris Principibus & Magistratibus à Cæsare concesso, donec generale, liberum & Christianum Concilium celebraretur. Hanc autem impetrasse perhibentur, Albertus Archiepiscopus Moguntinus, idemque Marchio Brandeburgensis, & Ludouicus Comes Palatinus, Electores; quibus duobus Principibus superstitibus, bellum ob religionem nostris non est illatum, quòd essent quasi publici εἰρηνοποιοὶ in Germania nostra.

Natus est autem Doctor VVidebramus, honestissimis

mis parentibus, Bonifacio VVidebramo patre, & matre Anna Stappia, quæ fuit filia, Consulis eius Oppidi, Friderici Stappij.

Quod si verum est illud Platonis, Quales sunt filij, talis est & domus gubernatio: & illud Euripidis: Filij mares sunt columnæ familiarum: benè moratam fuisse oportet eam familiam in qua is natus est & educatus, qui & habuit cur de honestate parentum gloriaretur, & hoc præstitit, vt grandæua parens, sibi tali pietate & ingenio filium esse, gratularetur. Vtinam verò Iuuentus, tanti viri exemplo admonita, non memoria tantùm, sed etiam benefactis id repetat, quod præclarè dixit Ioannes Chrysostomus: Iustius est vt de te glorientur Parentes, quàm tute de parentibus.

Patrem, VVidebramus noster admodum puer, non amisit, sed ad cælestem vitam & consuetudinem præmisit: ac ipse, ab auo materno educatus, quòd ingenio esset εὐφυᾶ, ad studia literarum adhibitus fuit, in patria primùm, mox Neobyrgi & demum Isennaci: in qua vrbe tum temporis egregij formandæ pueritiæ & adolescentiæ artifices, & tanquam ἐργοδιῶκται, Medlerus & Rosinus, florebant. Quòd autem hisce duobus Præceptoribus eius indoles & ingenium probaretur, & ipse sibi non deesset, felix fuit pueritiæ illius institutio, & disciplina seuerior, quę firmat ingenia, & apta reddit magnis conatibus: vt ait Seneca.

Quum autem nimis verè Theophrastus dixerit, admodum difficilè esse de Iuuentute diuinare, quòd ea ætas ferè incerta sit, sine scopo feratur, multisq; mutationibus obnoxia, aliàs aliorsum feratur: Prouidentiæ diuinæ, & ei quidem admodum propitię, acceptum ferri debet, quòd VVidebramus noster, ætatis suæ anno deci-

no decimo ſeptimo, Chriſti Ieſu 1549, Ienam Thuringorum, tanquam ad mercatum bonarum literarum miſſus, optimos eruditæ doctrinæ & pietatis doctores, & morum gubernatores, Iuuenis ſortitus eſt; & quòd eorundem virtutum exemplo ſe flecti paſſus eſt.

In horum numero erant, Erardus Sneppius, S. Theologiæ D. eximius, cuius in dicendo δεινότητα & vbertatem, illi qui viuum in laudatiſſima Tubingenſi Academia, docentem audierunt, olim non ſatis celebrare poterant.

Victorinus Strigelius, δευτεραγωνιστής, ſecundum locum obtinebat, vir certè dignus Socratis laude, cuius his verbis meminit Xenophon: μόνον δὲ φάσκειν αὐτὸν ἀξίους εἶναι τιμῆς, τοὺς εἰδότας τὰ δέοντα, καὶ ἑρμηνεῦσαι δυναμένους. Solos eos honore dignos iudicabat, qui ea quæ oportet ſciunt, & rectè eadem oratione ſua explicare poſſunt. Quod enim Senecæ conſilium ſequutus, certis ingenijs ſibi immorandum, rectè iudicaret: & Melanchthoniæ doctrinę copia, & ſermonis ſinceritate, & proprietate, perſpicuitate, & facilitate delectaretur: ſic eum imitari ſtuduit, vt tandem diligentia & exercitio iugi id obtineret, Melanchthonem vt feliciſſimè in docendo & ſcribendo repræſentaret.

Iohannes Stigelius, Poëta & vir optimus tertiũ obtinuit locum, tanquã Academicus τριταγωνιστής, cuius inſtitutione & exemplo excitatus VVidebramus, naturalem illum impetum ad Poëticen, ardentiorem & firmiorem in ſeſe fieri ſentiens, carmen initio componere, tandem etiam magna vbertate ſuauitateque fundere cœpit.

Biennio pòſt, Iena, in quo oppido eo tempore non-

dũ erat Academia priuilegijs instructa, VVitebergam profectus est, vt Philippum Melanchthonem, Germaniæ Phœnicem illum Christianum, audiret. Etsi autem hoc illi cum multis alijs commune fuit: felix tamen præ multis alijs idem fuit, singulari beneuolentia & amore tanti viri; & quòd doctrinam Religionis, quæ ab eodem piè tradebatur, rectè didicit. Vt enim Aristoteli perhonorificum fuit, quòd annos viginti Platonem docentem audiuit, eique familiaris fuit: Theophrasto verò Lesbio, & Menedemo Rhodio, quòd Aristotelis γνήσιοι fuissent auditores & σπουδασαί: Ita profectò, & Doctori VVidebramo, magnæ laudi est, quòd laudatissimo & integerrimo viro, D. Philippo, mores, ingenium, harmoniam Musicam & poeticam, ac inprimis veram erga Deum pietatem ita probauit, vt ei charissimus & acceptissimus esset.

Magisterij Philosophici honestissimum testimonium (quo magni illi viri, præceptores nostri, Melanchthon, Camerarius, Simon Grynæus, contenti fuerunt) in eadem Academia, Anno Christi 1555, ætatis suæ 22, virtute & doctrina sua assequutus est; quum hoc illi studio esset, quod Anacharsi, qui (vt est apud Diogenem Laërtium) ad Crœsum Lydorum Regem scribens, olim testatus est, se ideò Athenis in contubernio eruditorum, quàm Sardibus in aula viuere malle, vt aliquando doctior & melior in patriam redire posset. Vtinam verò hoc ipsum omnibus qui honestissimo studiosorum nomine gaudent, cordi sit.

Sequente anno, ducta Isennaci in vxorem Elizabetha, consulis Ioannis Noëdemi filia, pietatis, pudicitiæ & industriæ Oeconomicæ laude conspicua virgine, maritus factus, de sacro & publico munere, in quo Dei

consilio

consilio, & aliorum vtilitati, pro eo talento quod à Domino acceperat, seruire posset, cogitare: & legitimam vocationem expetere & expectare cœpit. Sunt enim, vt habet Prouerbium: ἄφθονοι μουσῶν θυραὶ: expertes inuidentiæ Musarum ianuæ: ac bonæ naturæ, si quod talentum diuinitus sese accepisse animaduertunt, id ad Dei gloriam, & multorum vtilitatem erogare, studio habent.

Hactenus eam partem vitæ Doctoris VVidebrami breuiter mihi videor delineasse, quæ minus habuit aloës, plus autem mellis: superest, vt ad eam partem accedam, in qua de laboribus, de certaminibus, & de exploratione fidei illius, denique & de pio obitu, breuissimè & citra μεμψιμοιρίαν & citra insectationem, mihi agendum erit.

Quum Melanchthon prudentissimo Senatui Seruestano hortator esset, VVidebramus ab hoc ad gubernationem Scholæ, Anno 1557 vocatus, de pueritiæ studijs optimè meritus est; quum, vt ait Fabius, ipse præceptor nec haberet vitia, nec etiam ferret. Quia tamen optimus quisque Præceptor frequentia gaudet: vt idem Fabius testatur: exacto biennio, bona cum omnium pace, Isennacum migrans, sibi delegatum Rectoris in eius oppidi Schola munus suscepit, eoque fideliter per aliquot annos defunctus est.

Etsi autem imperitis rerum æstimatoribus, humile istud vitæ genus esse videtur, in puluere scholastico versari, & in eo florem ætatis consumere molestum: & indignum homine ingenioso: quia tamen præceptoris opera ad hoc prodest plurimum, vt pueris honesta faciat iucunda: vt Plutarchus alicubi monet,

ac verè dixit Cicero: Nullum munus melius maiusúe Reipub. adferre possumus, quàm si doceamus & erudiamus Iuuentutem, ijs præsertim moribus & temporibus, quibus ipsa prolapsa est, vt omnium opibus refrenanda atque coërcenda sit: quantum Respub. Christiana Ludimagistris doctis, ad docendum aptis, laborum tollerantibus, disciplinæ amantibus, debeat, nôn certè obscurum est.

Vt autem virtus & doctrina in obscuro esse nequeunt: & mediocres honores tempus auget; immodicos abolet, vt prudenter Theopompus Pylijs rescripsit: sic VVidebramus noster super pauca fidelis, super multa autem constituendus, diutius latere non potuit. Vocatus literis publicis Ienā Thuringorum, in efflorescentem Academiam recens institutam, linguæ Latinæ Professorem egit ex Virgilio & Cæsare: ac Dialecticen, quæ est ὄργανον ὀργάνων & Philosophiæ manus fideliter exposuit: dignus profectò insigni elogio, quo vetustas Epicharmum olim suo merito commendauit:

πολλὰ γὰρ ποτ τὰν ζοὰν τοῖς παισὶν εἶπε χρήσιμα·
μεγάλα χάρις αὐτῷ.

Quòd autem in ea vrbe, quidam ἑτεροδιδασκαλοῦντες, parum æqui essent, pridem piè defuncti Melanchthonis doctrinæ & consiliorum æstimatores: atque adeò ijs omnibus, qui hęc probantes, delectabantur memoria virtutum, doctrinæ, & meritorum in Rempub. Christianam tanti viri, infesti essent: factum est, vt humanissimis literis Doctoris Peuceri, doctissimi ac optimi quidam viri, VVitebergam accerserentur, ac eò quoque sese conferrent. In horum numero fuit &

Chri-

Christianus ille clarissimusque Iurisconsultus Germaniæ, Dn. Matthæus VVesenbeccius, & VVidebramus noster; qui illud Ciceronis ad Atticum dictum probans: Nihil bono viro ac quieto magis conuenit, quàm abesse à ciuilibus controuersijs: cedendum sibi τῇ θυμομαχίᾳ & odijs quorundam hominum censuit: sicut sæpe boni viri, ne cum arena luctandum esset, vehementioribus ingenijs cesserunt, ne maiores motus in Ecclesia aut Republica excitarentur.

Factum est autem, Anno Christi 1570, vt vnanimi consensu, Ecclesiæ, Senatus & Academiæ VVitebergensis, cura Pastoris eius Ecclesiæ, post obitum Reuerendi & clarissimi viri Doctoris Theologiæ, Pauli Eberi, Domino VVidebramo, seriò tantam prouinciam detrectanti, demandata sit. Tanti muneris functionem, quum diu multumq; citra ἀκκισμόν suscipere recusauisset, amplexus tandem fuit cum hac protestatione, vt videlicet cæteri Theologi, si quādo res ita postularet, consilio & auxilio ipsi pręstò essent. Non enim solebat ἰδιοβουλεύειν, & seipsum solum audire, admirari & efferre: vt faciunt ἰσχυρογνώμονες & ambitiosi homines. Non autm multò post mandatu Illustrissimi Principis Electoris, Saxoniæ Ducis, D. AVGVSTI, vnà cum alijs quibusdā doctissimis viris, Theologiæ Doctoris gradu & testimonio est ornatus. In horum numero fuerunt, viri bonorum amore ob virtutem & ὀρθοδοξίαν dignissimi, Henricus Moller, quem doctissimum: Caspar Cruciger, quem acutissimum: Christophorus Pezelius, quem disertissimum: vt VVidebramum nostrum pientissimum grauissimumq;, felicem & sapientem ingeniorum æstimatorem, pronunciasse accepimus D. PEVCERVM: cui viro, doctrina & virtute

præcellenti, non cum Antisthene, Socratis robur & tolerantiam: sed potius cum Petro Apostolo, virtutem in fide, & mitigationem ærumnarum opto. De cæteris viris clarissimis, qui istorum ξυμπαραστάτα & collegæ fuerunt, ideo mihi nihil dicendum censeo; quia vnumquemq; sua suorumq; laude delectari persuasum habens: malim illis apud Christum Iesum bene precando prodesse: quàm apud homines meo encomio molestus esse.

Accepi Dominum VVidebramum ingenuè magnis quibusdam in hac vrbe viris fassum esse, se, quum ad Ministerium Ecclesiæ accederet, alienum à sententia, quam de Eucharistia nostræ Ecclesiæ profitentur: hoc tantùm habuisse, vt nostros iudicaret odio nõ habendos, nec hostilibus anathematismis & virulentis Scriptis insectandos. Sed quum incidisset in quosdam doctos & exercitatos homines, qui ijs argumẽtis piam nostram doctrinam defendebant, quibus non nisi responsionibus ab ipsomet D. Luthero in polemicis scriptis traditis, satisfieri posse opinatus fuerat: vbi vidisset nullum Argumentum ita solidè ab eodem confutari, paginas interdum ironijs, sarcasmis & alijs inconsultis vocibus respergi: lacrymis præ dolore se paginas illas madefecisse, confitebatur. Fortassis aliquis στερεογνώμων sinistrè id interpretaretur. Sed tamen, quum Lutherum Dei seruum, non ita impotenter in conseruos, doctrinâ, si non superiores, certè pares, debacchari & detonare debuisse, serui Christi officium postulet: quis miretur, tùm VVidebramum deplorasse Lutheri infirmitatem: tùm multos modestos & elegantes homines, à nobis admoneti, vt illius viri Scripta polemica legentes, quid de eius

doctrina Eucharistica sit statuendum, ex vehementissimæ intemperiei gustu, cognoscant. Vtinam, vtinam homines moderati, qui Lutheri opinionem imbiberunt, Lutheri polemica Scripta leganr, & ad analogiam fidei exigant: nec de Lutheri dogmate priùs pronuncient; quàm, accuratè illius Scriptis lectis, & cum vel vnico Oecolampadij Dialogo collatis, quid sibi tãdem sit statuendum, intellexerint. Nam & illis diu deliberandum, quum semel est statuendum.

Anno 1572, Dresdam vnà cum optimis & doctissimis Collegis vocatus est VVidebramus, vbi cõsensu Theologorũ, qui tum erant in ditione illustrissimi Electoris Saxoniæ, Formula Consensus Dresdensis deliberata & edita fuit.

Sequente anno, Thuringiacarum Ecclesiarum inspectioni, vnà cũ alijs quibusdam Theologis, interfuit.

De his omnibus, vt maximè nemo nostrum sibi iudicium sumat: quòd de ijs quæ minùs comperta nobis sunt, minimè nobis sit pronunciandũ: ne videlicet calculi nostri præuertant cognitionem: Christianæ tamẽ charitatis fuerit, omnia in meliorẽ partẽ interpretari; nec priùs de aliorum laboribus, consilijs, dictis, factisq́; pronunciare, quàm censoria æstimatione, eaq́; seuerissima, erga nosmetipsos defuncti fuerimus.

O vtinam nos adsuefaciamus ad eam moderationem & ἐπιείκειαν, vt quũ de alijs nobis est pronunciandum, initium faciamus à virtutum Deique donorum humanissima inuestigatione, & candidissima æstimatione; nec temerè, nec προπετῶς, nec etiam priùs ad reprehensionem vllius vel minimi vitij accedamus, quàm nos ab eo tam longo discrimine abesse rectè collegerimus, quanto à Smaragdo vitrum, ab auro plumbum, abesse intelligimus. Sed hanc modera-

derationem probabunt ij, quibus id dabit is qui dixit, ad confusionem superborum, ad solatium humilium: DISCITE A ME, QVOD MITIS SIM ET HVMILIS CORDE. Matth. 11. 29.

Interea dum hæc fiunt, Dominus Iesus respexit optimum virum Doctorem VVidebramum, & eodem tempore, veritatis circa rem Eucharisticam fulgore, mentem eius magis magisq; illustrauit: & eundem veritatis comitem CRVCEM gestare iussit.

Præclarè autem Maximus in Sermone de Martyribus dixit: Crux non solùm dicitur, quæ tempore passionis ligni affixione conficitur: sed quæ totius vitæ curriculo cunctarum disciplinarum virtutibus coaptatur. Vt non solum intelligatur crux ligni patibulum, sed piæ vitæ, virtutisq; propositum: vnde omnis Christiani vita, qui secundum Euangelium vixerit, crux est atq; martyrium.

Sequente anno, qui fuit 1574, ob diu multumque denegatam subscriptionem Torgensium Articulorum, De controuersia Eucharistica, vnà cum alijs præstantibus viris, captiuitate, cuius (vt in Epistola quadam ait beatus Hieronymus) nulla maior calamitas est, quàm ad alienam libidinem trahi, & menstruo carcere mulctatus: certis tandem expressisq; conditionibus, quarum testes se fore quidam Lipsenses Theologi, sanctè receperant, eisdem subscripsit. Sed conditiones eæ postea (vt mollissimè loquar) ab his neglectæ, nec etiam editæ fuerunt.

Mihi sanè de eiusmodi subscriptionibus, quæ nunc etiam à Iurisconsultis, à Medicis, à Philosophis extorquentur (vt Scripta quædam noua, ephemera, maledica in Ecclesias auctoritatem aliquam fidemq; consequan-

ſequantur) cogitanti, ſæpenumero in mentem venit Hilarij Pictauienſis, de Concilijs diſſerẽtis, oratio memoria dignisſima, in qua Gallicanis Eccleſijs eo nomine plurimum gratulatur, quòd nullam aliam nec excudiſſent, nec recepiſſent, nec omnino nouiſſent Confeſsionem, quàm veterem illam, & ſimplicisſimã, quæ ab ætate Apoſtolorum apud omnes Eccleſias recepta fuerat. Res enim ipſa loquitur, Formularum iſtarum, & ſubſcriptionum, ſi ſemel Diotrephes vnus aut alter dominari Clero Domini cœperint, nullum finem eſſe: præſertim ſi hi Magiſtratum habeant plus æquo credulum & ſibi obſequentem.

Post hanc tragœdiam, Naumburgum eſt relegatus, & per triennium in ea vrbe commoratus, Pſalterij ἔμμετρον verſionem, quam Chriſto Domino in carcere vouerat, abſoluit. Memini autem me audire verſus quoſdam de illius in ea vrbe exercitijs priuatis, qui ita habent:

Hic ſtudijs miſcere preces, lacrymasq́ʒ ſolebam,
Triſtis in exilio quum VVidebramus eram.
Solus eram, nec eram tamen illo tempore ſolus:
Quando ſuo mecum numine Chriſtus erat.

Poſt exactum triennium exulare iuſſus, (id quod illi & cum alijs bonis commune, & patrimonij cauſſa difficile & ſingularis damni cauſſa fuit) quum loca quædam adijſſet, hoſpitium tandem honeſtum, & functionem ſanctam obtinuit in valle Deciana, benigniſſimè eum vocante & tanquam Eliam exulem ſuſcipiente, illuſtri & præpotente Heroe, D. IOANNE Comite Naſſouienſi, cuius ea erat animi tùm magnitudo tùm pietas, vt Chriſti ſeruos & teſtes, nequaquam

quam in cuiusquam alterius Dynastæ gratiam, sibi iudicaret aspernandos: quo nomine & Ipsius excelsitati, & heroicæ posteritati haud dubiè benedicet Deus, eamq́; mercede prophetarum ornabit.

Vt autem vir bonus κοινὸν ἀγαθὸν, commune bonum est, nec quicquam aliud maiori studio habet, quàm vt multis prosit: ita VVidebramus noster, non tantùm Ecclesiæ, cui tum præesse cœperat, piè tùm docendo tùm viuendo; sed etiam viciniæ, cùm Ecclesiarum inspectione ipsius fidei & curæ demandata fideliter defungeretur, plurimum profuit.

Anno 1579, rogatu amplissimi Senatus Bremensis, & venia illustris Comitis ac Domini sui, Bremam, vnà cum viro clarissimo, D. Christophoro Pezelio, S. Theologiæ & orthodoxo & disertissimo Doctore, est profectus, ob dissidia quædam inter verbi Dei Ministros tum ibidem gliscentia, quæ, Deo ipsorum consilijs benedicente, vtriusq; diligenti moderatione, studio veri & grauitate simplici, sunt sopita.

Quadriennio pòst, collega Reuerendo & clarissimo viro, Gaspare Oleuiano S. Theologiæ Doctore, Ecclesias in ea ditione Solmēsi, quæ subiecta est inclyto & Illustri, magnanimoque Heroi, D. Conrado Comiti à Solms, Braunfels, & Domino in Müntzenberg, reduxit ad synceritatem puritatemq́; doctrinæ Apostolicæ, & ceremoniarū primitiuæ Ecclesiæ. Vtinam id in alijs quoq; Ecclesijs, in quibus non paucæ Pontificiæ corruptelæ in ceremonijs & liturgia Sacramentorum reliquæ hæserunt, tandem aliquando præstetur.

Scio ego, quosdam sic acquiescere in rudimentis illis suæ Ecclesiasticæ Reformationis, & in hominum quorundam qui illis tum defuncti sunt, quum obscu-

rior

rior adhuc doctrinæ fulgor in eorum mentibus esset, nimia admiratione: vt eos tanquam nouatores accusent, qui nonnulla emendant, quædam etiam abrogant, vt horrendos illos exorcismos in Baptismo infantum: idola, & alia portenta.

Verum enimuerò, illos cogitare oportebat; prim ò, neq; Lutheri, neq; vllius alterius tantam apud pios auctoritatem esse debere, vt eius præiudicio contentos, negligere & institutionem & exemplum primitiuæ Ecclesiæ oporteat: deinde, multò satius esse, si quæ Ecclesia sua vulnera & suos næuos sentiat & agnoscat, & illis medicam manum adhibeat: quàm si lethargo & stupore laborans, sua mala non sentiat, ac proinde nec medicam manum admittat.

Vocatus tandem est Doctor VVidebramus, ab Illustrissimo & potentissimo Principe nostro, Duce Iohanne Casimiro, Comite Palatino ad Rhenum &c. Heydelbergam, Anno 1584, vt deliberationibus de Ecclesijs & Scholis rectè regendis, vnà cum alijs quibusdam clarissimis & optimis ac prudentissimis viris, Senatoribus Ecclesiasticis, & interesset & præesset.

Memini me audire à Cl. viro, Doctore Io. Iacobo Grynæo, factum, vt cum vtriusq; ipsorum opera, diuersa nonnihil ratione, conducta esset ab Illustrissimo Principe, ac Grynæo Basileam recurrendum esset; VVidebramus hoc Propemtico votiuo ipsum prosequeretur: cuius etiam paulò ante sanctum vitæ huius exitum memoriam refricans, benè precatus est ministerio ipsius Academico, ac Deo gratias egit, quòd sibi datum esset, inter sancta Domini Grynæi (qui ipsum non infrequenter inuisere solebat) colloquia postremos vitæ huius dies claudere:

Quos animis dudum iunxit communio Christi,
Quàm bene corporibus nunc quoq; iunxit amor!
O GRYNAEE *mei pars altera pectoris, vnus*
Dum sumus in Domino spiritus atq; caro.
Quàm cupiam vitæ reliquum traducere tecum,
Inq; tuo moriens claudere fata sinu:
Vt lucrari Animas, de carne & sanguine Christi
Falsa refutando, vera probando, queam?
Vade, redi incolumis GRYNAEE, *interq; precandum*
Cum pietate mei nominis esto memor:
Donec ab his turbis ereptos, pace perenni
Vnanimes cœli iungat in arce domus:

Accidit autem illi id quod est in vetere prouerbio: Mala senium accelerant.

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.
Quippe repente homines curisq; malisq; senescunt.

Docendi laboribus, curis de Ecclesia, incommodis exilij, iniurijs aduersariorum fractus & confectus, Heydelbergam superiore anno venit: ac tandem hectica febre, ad quam alia quoq; symptomata accesserunt, correptus, toto illo tēpore quò decubuit, summisit se instar agni sub potenti manu Dei. De vita æterna, & de sua ad Christum migratione, & cū Grynæo, & cum alijs optimis & clarissimis viris libētissimè colloquebatur.

Cùm ei recitasset Grynæus historiam de Babyla Martyre Antiocheno, qui cum grandæua coniuge, & aliquot filijs ductus esset ad supplicium, & vbi spectator fuisset necis filiorum; ceruicem feriendam præbens dixit: Reuertere anima mea ad requiem tuam, quia Iehouah benefecit tibi: liberasti animā meam à morte, pedem meum à lapsu, oculos meos à lacrymis: ambulabo in luce viuentiū: VVidebramus noster ea valdè

dele-

delectabatur, & recitabat verba Pauli: Cupio migrare hinc, & esse cum Christo: ac testabatur, se desiderio clari conspectus Dei & liberationis à toto peccato, vehementer affici.

Rogauit autem aliquoties & ipsum & alios quosdam præstantes viros, vt testes essent sui sermonis, quo professus esset, se iam in actu postremo vitæ suæ, cum sensu gaudij spiritualis, doctrinam Ecclesiæ nostræ de Eucharistia & de Spirituali communione corporis & sanguinis Christi, ad cuius agnitionem serò vocatus esset à Domino, probare: eius cognitionem sibi gratulari: & in ea acquiescentem ad Christum Dominum migrare.

Alio quodam die Grynæo dicebat: Tu verò testis mihi esto, quòd sanctè in fide Christi Iesu, sim mortuus.

Gratias etiam suo nomine agi voluit, pro beneficijs in sese collatis, & Illustrissimo nostro Principi, Duci Iohanni Casimiro, & Illustrissimæ eius coniugi, ac huius parenti, Illustrissimo & potentissimo Duci Saxoniæ, D. Augusto, Principi Electori.

Hoc solùm valdè querebatur, quòd quum eo animo Heydelbergam accessisset, vt regni Christi negotijs promouendis, reliquum vitæ tempus optimè collocaret, aduersa valetudine præpeditus, minus præstitisset quàm volebat. Responsum illi est, magnũ quiddam esse Ecclesiæ caussa, puras ad Deum attollere manus, concipere pias preces & δοξολογίας, publico priuatoque nomine Deo gratias agere pro spirituali & corporali benedictione: ac eo nomine & ipsum & alios pios, plurimum prodesse Ecclesiæ, etiam quando per valetudinem munia cœtera obire non possunt.

 Deces-

Decessit piè, placideque vt nouistis, 2 Maij, manè, intra quintam & sextam: ac verè ijs annumerari potest, de quibus dictum est: Beati mortui, qui in Domino moriuntur: quoniam requiescunt à suis laboribus.

Reliquit idem ingenij monumenta non contemnenda, venusta & pia Poëmata, quæ propter elegantiam magnis illis viris, Domino Camerario & Philippo, probata fuerunt: sed certo consilio hactenus suppressa: quæ si bonis & doctis annuentibus per hæredes edi aliquando poterunt, eruditæ elegantiæ studiosis non iniucunda vel inutilia fore putantur.

Hæc sunt, Magnificè & Illustris Domine Rector, clarissimi Doctores & Professores, nobiles generosi, cœterique studiosi Iuuenes, quæ de Doctore Friderico VVidebramo mihi visum est dicere. Est enim mihi & illius & aliorum defunctorum amicorum cogitatio dulcis: (vt cum Seneca loquar) quia habui illos non tanquam amissurus, sed præmissurus: amisi autem & præmisi illos, tanquam habeam.

Quòd si, sententia beati Ambrosij, officium humanitatis defuncto collatum, pręstantissimum est: Officium autem humanitatis est, ei qui piè, iustè, temperanter vixit (vt noster VVidebramus) virtutis testimonium perhibere: equidem eximio humanitatis officio me defunctum esse; ac mihi candidorum hominum candida iudicia, neutiquam defutura, non iniuria persuadeo.

Quod reliquum est, Deo gratias ago, quòd Doctori VVidebramo dedit, vt bonum certamen certaret, cursum consummaret, fidē retineret; ac eundem precor, vt nobis quoque det, vt inoffenso pede per mundi huius tenebras, ad cœlestem lucem alacres contendamus

mus, duce & auspice Christo Iesu Domino nostro; ac vt reipsa experiamur, hunc omnipotentem, veracem Dei Filium in carne patefactum, in Spiritu iustificatum, nobis & in vita & in morte esse lucrum.

DIXI.

CARMINA FVNEBRIA.

DE OBITV

CLARISS. VIRI POETAE LAVDATISSIMI, Dn. FRIDERICI VVIDEBRAMI, S. THEOLOGIAE Doctoris, placidè in Christo defuncti Heidelbergæ:

TELLVRIS ET FOSSORIS
διαλογισμός.

Tel. *CVr propriam fossor violas malefidè parentem,*
Rumpere cur huius claustra ligone paras?
Nonne aliud fuerat, quo cæca cadauera ponas
Hospitium, an me non tristior extat humus?
Antè salutiferas locus hic proferre solebat
Herbas, nunc tetri plenus odoris erit.
Antè puellaris flores hîc cura legendi:
Tollere nunc erit hinc ossa retecta labor.
Fos. *Quid doleas, nescis: fundis sine mente querelas:*
Nunc iras; grates, sat scio, deinde feres.
Non mihi communis temerè pia membra parentis
Rumpere, sed semper mens decorare fuit.

Nunc

Nunc quoque quicquid ago, non dedecus, ast tua specto
Commoda, per longos non moritura dies.
Tel. Ergò age, neuè diu mentem suspendito nostram,
Quid sibi vult istud, dic bone fossor, opus?
Fos. Est vir doctrinæ fama super æthera notus,
Sedem defuncto hîc hospitiumq; paro.
Si ferres famâ totum cantata per orbem
Balsama, non tibi tàm gloria magna foret,
Quàm fuerit pia membra senis tumulata fouenti
De quo quàm fari pauca, tacere iuuat.
Hei mihi quantus erat, quàm multis sæpè petitus,
Quem Panoris molli sola fouebit humo!
Hei mihi quàm multi busto hoc post multa reperto
Secla, loco hoc, dicent, ô VVidebrame iaces.
I nunc atque nouas porrò contexe querelas,
Dum facio vt summus sic tibi crescat honos.
Tel. Nescieram: quæso nugis ignosce rogantis:
Tanti hominis semper molliter ossa tegam.

Ἐπιτάφιον

EIVSDEM.

HIc memorande senex post mille pericula vitæ,
Sancte Dei miles iam VVidebrame cubas.
Alter eras Simeon: qui te non nouit, is illum
Cogitet, effigies optima vatis eras.
Ille quidem manibus tenerum portauit Iësum:
Cura tibi hunc lingua ferre animoq; fuit.
Heidelberga sibi te tàm citò luget ademptum:
Sed superi gaudent, Thariadæq; sinus.

Annus

Annus & dies obitus.

Vix benè finierant Maiæ sua festa Kalendæ,
Astra habet arte potens & pietate senex.

I. Rybinius E. Pol. manibus senis pientißimi sibique amicißimi gratificans
ἔγραψε.

MEMORIAE D. FRIDERICI VVIDEBRAMI, OPTIMI ET THEOLOGI, & Poetæ.

SVmmo poëtæ æquum est poëtas carmine
Memori parentare; Ipse quod facerem libens;
Sed metuo, olores inter anser ne strepam,
Video & voluntati esse vires impares.
Laudes viri ergo tanti ego fortè ingenî
Ne deteram culpa (ipsius requirerent
Nam VVidebrami venam, & argutam chelyn)
Tantùm à Deo hoc optabo donum Ecclesiæ,
Felix vt illa ita, atque concors floreat,
Ne quando VVidebrami opem desideret.

V. A. P.

EPITAPHIVM FRIDERICI VVIDEBRAMI D. THEOLOGI,

Scriptum à

DAVIDE PAREO SILESIO.

FRiderici hæc tegit vrna VVidebrami
Doctoris pia membra: quem Nariscis

Tractus eò per vim, quod vel præsaga futuri
Mens foret, aut fugeret grande laboris onus.
Nec mora, cum reliquis, sic Electore iubente,
Nomine Doctoris claruit, inde crucis;
Dogmata quod nollet Torgæ composta probare,
Scripturis sacris esse aliena ratus.
Post tamen infractus paulatim carcere, ijsdem
Applicuit certa conditione manum.
Liber ab hoc ternis Neoburgi substitit annis,
Quo miserum voluit Dux remanere loco.
Tandem cum fixum nollet deponere sensum,
Saxònicos, iussus linquere, liquit agros.
Vxoremque trahens secum, natosq́ tenellos
Nassouij petijt rura vetusta soli.
Doctrinaq́ pia Decianis pauit in agris
Commissum, fermè per duo lustra, gregem.
Inde Eitelbergam venit, pars vna Senatus,
Omnia quo Princeps templa scholasq́ regit.
Sæuitia hîc morbi post annum est mortuus, inter
Suffultas solida speq́ fideq́ preces,
Quas numeris solitus fuerat comprendere doctis,
Vt probat Isaidæ nobile regis opus,
Æmula complectens Romanæ carmina linguæ,
Siue Sibere tuis, siue Eobane tuis.
Tres nati, totidem natæ cum matre, rogarunt
Versibus appingi tale Epigramma meis.
Iure exoptasti cœlestia gaudia votis
Fridrice, in terris dum miser hospes eras.
Altera tristitiæ vitæ pars, prima laborum,
Morborumq́ tibi tertia tota fuit:
Sudasti iuuenis, vir flesti, iamq́ senescens
Ex vitio stomachi deficientis, obis

Ad tempus, nobis: Domino tua vita superstes,
Est & erit: credens interijsse nequit.
Insertus vitæ viti qui palmes adhæret,
Non metuit falcem, mors violenta, tuam.

Simon Stenius Lomacensis.

ALIVD.

VVidebramus amicis loquitur.

Quam mihi terra dedit patriam malè fida, repulsum
Egit in exilium.
In cœlis pia quæ mansit me patria, tristi
Eximit exilio.
O nati, ô coniunx, meus, ô vos, sanguis, amici
Sistite nunc lacrymas.
Vt mundo nasci mors est: sic prorsus, eidem,
Est noua vita, mori.

Sylvester Steyer Leoualla.

CYGNVS CANTANS.

EPIGRAMMA

IN OBITVM FRIDERICI VVIDEBRAMI THEOL. D.

scriptum ab

EBERHARDO DEDEKINO BREMENSI.

F*Ama fidem fecit moriturus vt ardua Cygnus*
Aptet in argutos ora, trahatq́, modos:
Scilicet à Zephyris vbi forte remurmuret aër,
Spirituumq́, alto in gutture format opus.

Qui viuens igitur se nulla in carmina soluit,
Dulcia sub media carmina morte canit!
Ista subest rebus Naturæ abscondita virtus,
Mortis & hæc nostræ symbola cygnus habet.
Sic audita senis vox est Simeonis ad aras,
Sic tua in algenti vox VVidebrame thoro.
Scilicet afflatum cœlo se sensit vterq;,
Et sibi promissum vidit vterq; DEVM.
Ille oculis & corde simul: qua parte beati
Quisq; sumus; tantùm hic non dubitante fide.
Nil oculis vidisse iuuat, si pectore nolis:
Corde suo Christum qui videt, ille videt.
Nec cœli tantum hinc metuas bonus interuallum,
Quo nunc à nobis carne Redemtor abest.
Namq; suo præsens immenso numine, regnum
Vi patriâ exercet victor vbiq; suum.
Nec tibi simpliciter quoq; corpus abesse putabis,
Membra suo capiti si sacra Flamma liget.
Inde mori sanctis dulce est, omnisq; sepulcri,
Terror in æternæ gaudia lucis abit.
Nempe Deo vitam si quis moriente recepit,
Huic mors in viuo fit noua vita Deo.
Hic si se videat promissa in pace resolui,
Dulcia cygnæo carmina more canat:
Grata quies tumulus, quibus est fundata supernè,
Statq; fide in passo spes animosa DEO.

FINIS.

B. Ignatij dictum:

AMOR MEVS CRVCIFIXVS EST:

Versibus expositum à clarissimis & præstantissimis viris:

IO. CRATONE, Archiatro Cæs.
PETRO MONAVIO, Medico Cæs.
IACOBO MONAVIO, Patritio Vratisl. &
NICOLAO RHEDINGERO, Patritio Vratisl.

P. M.

FIgitur, heu, tristi ligno meus ardor IESVS:
Et mea vita truci morte peremta cadit.
Quàm fuit hic verus, nec ficti pectoris ardor:
Cùm pro me lethi sponte subiuit onus!
O vtinam dignas possem persoluere grates,
Et possem hoc solo semper amore frui!
O amor, ô noster, spes ô dulcißima, IESV:
Nos vt amas; sic te fac vt amare queam.
Ah pereat, cui non amor hic magis omnibus vnus
Sic placet, vt nullum quærat amorem alium.
Te mihi Christe peto; nostri tu semper amorem
Conserua: vt viuus te, moriens &, amem.

I. C.

FIxus in hoc ligno meus est Amor vnus IESVS,
Morte sua vitam qui mihi restituit.
Ah vtinam dignas possem persoluere grates!
Verùm opis hoc nostræ non satis esse scio.
Spes mea Christe Deus, me respice: vt huius amoris,
Quo foueor viuus, sim memor immoriens.
Sic moriens viuam, sic vitam morte lucrabor;
Nam tuus in vitam me reuocabit amor.

Quæ

N. R.

QVa putris intortis fundit se in brachia nodis
Arbor, in infames noxa parata reos:
Hîc regna: hîc arces: hîc nostri portus Amoris:
Hîc vitæ fulcrum deliciumq; meæ.
Hîc lethi spolium, partiq; insigne trophæi
Christe tui: hîc sonti est ara parata gregi.
Quæ pietas! hostes in partiiura triumphi,
In partes regni Christe vocare tui!
O flamma, ô amor, ô æterni fomes Amoris!
Vitam è vulneribus vulneris autor habet.
Fronde carens arbor pleno se germine prodit,
Et radice carens vertice summa ferit.
Quamq; notat præceps infami nomine vulgus,
Hinc vitæ & famæ manat origo meæ.
Nulla alia hos fructus, nulla hos tulit arbor Amores,
Nec Libani tales procreat hortus opes.
Et mortem dubitet quis pro crucis arce pacisci,
In media noster si cruce regnat Amor?

I. M.

CHriste tuo partos ne despice sanguine vernas,
Qui vitæ hac ponunt in trabe fulcra suæ.
Excute vitalem gelidis præcordibus ignem,
Queîs posita in Flamma est spesq; salusq; tua.
Nam quid? ad hunc si Christe tuum torpebimus ignem,
Quis miseris poterit iam satis esse calor?
CRVX TVA NOSTER AMOR: quid non speremus Amantes?
Fortius in media si cruce feruet amor.

